

časna usak
dan razen
nedelj in
praznikov

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Issued daily
except
Sundays and
Holidays

LATO—YEAR X.

Entered as second-class matter January 28, 1918, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., PONDELJEK 17. SEPTENBRA (SEPTEMBER) 1917 STEV.—NUMBER 218.

RUSIJA JE REPUBLIKA!

KONGRES ODOBRILO NAJ-
VEČJI VOJNI KREDIT.

milijard dolarjev vojnega
posojila za nove zadolžnice
in certifikate.

LAUEVI KREDIT V ZGODO-
DOVINI NARODOV.

Washington, D. C. — Senat je
predlog, ki pooblastuje
da lahko izda za 4,000,000,
\$ obveznic, \$2,000,000 dolž-
ni certifikatov in za \$2,000,000,
\$ vojni hranilnih certifikatov
in kritie prejšnjih obveznic
sode. Vse skupaj znaša \$11,-
000,000.

Sprejeti je bilo nekaj spre-
menih predlogov in predloga
ki gre pred konferenčni odbor,
ki postane zakon, ko jo podpiše
predsednik.

O predlogu je razpravljal senat
in sedem ur in senator La Fol-
lett se stal sedem spremembnih
predlogov, ki so imeli namen
izogniti živilensko dobo zadolž-
nosti certifikatov. Dva
predloga sta bila sprejeta.

In predlog dolota obresti hra-
nilnih certifikatov na štiri od sto,
ki pa daje zakladniškemu taj-
mu moč, da zabrani osredotoče-
ni certifikat v bankah, v tru-
nih kompanijah in v rokah u-
streljev velikih premoženj.

ŠTAPLJAČA SE JE POTOPI-
LA V DOKU.

Washington, D. C. — Mornari-
ci department naznana, da se
američka potapljača pogrenila
v neki ameriški luki.

Covških življenj ni izgublje-
n, zato nezgode še ni določen.
O potopu potapljače so različna
začeta.

Neka ameriška potapljača je
nekoč tudi zadela v škuno,
ki izvaja vajo v pristanišču
in prihaja na površje.

Potapljača je kasnej zadelna pri
čku na nekaj trdega pod vodo
in njo eurela voda, ko se je
v dok. Drugi pravijo, da
neki pomorskičak od strojnjika
sodelka pozabil zapreti zaklop-
a. Vse to so ugibanja, in v vzro-
ku dognani, ko dvignejo po-
javijo, dotele pa ostane ugan-
akat se je pogrenila.

Potapljača je bila zasidrana ob
trih drugih potapljač, ko
je pričela pogrebiti, mornarji
ili pa na materni ladji. Ko so
mornarji opazili, kaj se godi, so
mornarji takoj, da jo spravijo v
vodo, seveda so se trudili

Iz vojskih ozirov je mornar-
ci department zamolčal ime lu-
ka, v kateri se je dogodila ne-
kaj. Potapljačo spravijo na po-
vrsje v par dneh.

SPOŠNA STAVKA V SPRING-
FIELDU KONČANA.

Springfield, Ill. — Splošna stav-
ka je končana in oblasti so prizna-
no, da lahko delavci obdrže de-
monstrativni pohod v prilog
vzajemnim cestnozelezniškim u-
streljem.

Stavka cestnozelezniških usluž-
ev se trajala.

MILITARSKI DELAVCI SO ZA-
ZASTAVKALI.

Bloomfield, Ind. — Delaveci v pod-
ruži American Sheet and Tin
Company so ustavili delo
in zahtevajo priznanje or-
ganizacije. V stavki je do 2,000

Kompanija se brani priznati or-
ganizaciji in je podružnica je-
mankova truda.

Vida odpoveduje najbrž posred-
niku, da poizkusí napraviti spo-

KAJ JE Z NIZKIMI CE-
NAMI ZA ŽIVILA?

Mnogo se govori in piše o zniža-
nju cen vsakdanjim potreb-
ščinam, toda znižanje leže
na polžu.

KAJ DELA HOOVER?

Washington, D. C. — V zadnjem
času prihajajo večkrat vesti v
javnosti, da kmalu padajo cene za
živila. O krompirji govore, da
padajo cene pod en dolar za bušelj,
za moko se zniža cena okoli prvega
oktobra za tri dollarje pri sodu,
z druge strani pa prihaja vest, da
so mlinarji brez pšenice in da
ustavijo mlinje za nekaj dni in tednu,
če ne bodo redno dobivali pše-
nico.

Hoover, živilski upravitelj, je
pred nekaj tedni izjavil, da bo
treba zvišati meze, ako ne zni-
žajo cen za živila.

Kaj je resnica? Ali padejo cene
ali padejo? Ali kapitalist, dnevni-
niki radi tega primašajo vesti, da
palejo cene, da delavci ne zahtevajo
zvišanje meze?

Herbert Hoover, živilski upravitelj,
se zdaj trudi, da doseže potom
sporazuma stalne cene za
meso. Živilska uprava je obljubila,
in to je tudi vse, kar je mogla
 storiti, da so sedanje visoke mesne
cene dosegle svojo mejo.

O konferenci, ki se je vršila
med Hooverjem in zastopniki ve-
likih mesarskih tvrdk, je prišlo
le toliko v javnosti, da so se zde-
nili na sistem licenziranja, da se
omeji profit in da bodo zavarovani
interesi konzumenta in pro-
ducenta. Detajli, kako se to iz-
vrši, niso prišli v javnost.

Neka druga vest poroča, da so
pekovski mojstri predložili živilski
upravi načrt za nadzorovanje
pekovske industrije. Kakšen je ta
načrt, vest ne pove.

Pri Hooverju so bili tudi za-
stopniki tovarn na vzhodu v kate-
rih konzervirajo živež. Obljubili
so sodelovanje z živilsko komisi-
jo.

Tako prihaja ena živilska obrt
za drugo in obljubuje sodelovanje
z živilsko upravo: Kakšne so ob-
ljube, o tem ne ve javnost besede.

LAZAR PETROVICH POD
\$5,000 POROŠTVA.

Detroit, Mich. — Lazar Petro-
vich, urednik "Radničke Borbe",
v Clevelandu, je obtožen, da je
kršil zakon proti spionazi, češ,
da je obstrukuiral novacenču. Por-
štvo je določeno na \$5,000, ki so
ga položili njegovi prijatelji.

Potapljača je bila zasidrana ob
trih drugih potapljač, ko je
pričela pogrebiti, mornarji

ili pa na materni ladji. Ko so
mornarji opazili, kaj se godi, so
mornarji takoj, da jo spravijo v
vodo, seveda so se trudili

Iz vojskih ozirov je mornar-
ci department zamolčal ime lu-
ka, v kateri se je dogodila ne-
kaj. Potapljačo spravijo na po-
vrsje v par dneh.

SPOŠNA STAVKA V SPRING-
FIELDU KONČANA.

Springfield, Ill. — Splošna stav-
ka je končana in oblasti so prizna-
no, da lahko delavci obdrže de-
monstrativni pohod v prilog
vzajemnim cestnozelezniškim u-
streljem.

Stavka cestnozelezniških usluž-
ev se trajala.

MILITARSKI DELAVCI SO ZA-
ZASTAVKALI.

Bloomfield, Ind. — Delaveci v pod-
ruži American Sheet and Tin
Company so ustavili delo
in zahtevajo priznanje or-
ganizacije. V stavki je do 2,000

Kompanija se brani priznati or-
ganizaciji in je podružnica je-
mankova truda.

Vida odpoveduje najbrž posred-

niku, da poizkusí napraviti spo-

KDO SE DRŽI POSTAV-
MAGNATJE ALI RUDARJI?

Mnogo se govori in piše o zniža-
nju cen vsakdanjim potreb-
ščinam, toda znižanje leže
na polžu.

KAJ DELA HOOVER?

Washington, D. C. — V zadnjem
času prihajajo večkrat vesti v
javnosti, da kmalu padajo cene za
živila. O krompirji govore, da
padajo cene pod en dolar za bušelj,
za moko se zniža cena okoli prvega
oktobra za tri dollarje pri sodu,
z druge strani pa prihaja vest, da
so mlinarji brez pšenice in da
ustavijo mlinje za nekaj dni in tednu,
če ne bodo redno dobivali pše-
nico.

Hoover, živilski upravitelj, je
pred nekaj tedni izjavil, da bo
treba zvišati meze, ako ne zni-
žajo cen za živila.

Kaj je resnica? Ali padejo cene
ali padejo? Ali kapitalist, dnevni-
niki radi tega primašajo vesti, da
palejo cene, da delavci ne zahtevajo
zvišanje meze?

Herbert Hoover, živilski upravitelj,
se zdaj trudi, da doseže potom
sporazuma stalne cene za
meso. Živilska uprava je obljubila,
in to je tudi vse, kar je mogla
storiti, da so sedanje visoke mesne
cene dosegle svojo mejo.

O konferenci, ki se je vršila
med Hooverjem in zastopniki ve-
likih mesarskih tvrdk, je prišlo
le toliko v javnosti, da so se zde-
nili na sistem licenziranja, da se
omeji profit in da bodo zavarovani
interesi konzumenta in pro-
ducenta. Detajli, kako se to iz-
vrši, niso prišli v javnost.

Neka druga vest poroča, da so
pekovski mojstri predložili živilski
upravi načrt za nadzorovanje
pekovske industrije. Kakšen je ta
načrt, vest ne pove.

Pri Hooverju so bili tudi za-
stopniki tovarn na vzhodu v kate-
rih konzervirajo živež. Obljubili
so sodelovanje z živilsko komisi-
jo.

Tako prihaja ena živilska obrt
za drugo in obljubuje sodelovanje
z živilsko upravo: Kakšne so ob-
ljube, o tem ne ve javnost besede.

LAZAR PETROVICH POD
\$5,000 POROŠTVA.

Detroit, Mich. — Lazar Petro-
vich, urednik "Radničke Borbe",
v Clevelandu, je obtožen, da je
kršil zakon proti spionazi, češ,
da je obstrukuiral novacenču. Por-
štvo je določeno na \$5,000, ki so
ga položili njegovi prijatelji.

Potapljača je bila zasidrana ob
trih drugih potapljač, ko je
pričela pogrebiti, mornarji

ili pa na materni ladji. Ko so
mornarji opazili, kaj se godi, so
mornarji takoj, da jo spravijo v
vodo, seveda so se trudili

Iz vojskih ozirov je mornar-
ci department zamolčal ime lu-
ka, v kateri se je dogodila ne-
kaj. Potapljačo spravijo na po-
vrsje v par dneh.

SPOŠNA STAVKA V SPRING-
FIELDU KONČANA.

Springfield, Ill. — Splošna stav-
ka je končana in oblasti so prizna-
no, da lahko delavci obdrže de-
monstrativni pohod v prilog
vzajemnim cestnozelezniškim u-
streljem.

Stavka cestnozelezniških usluž-
ev se trajala.

MILITARSKI DELAVCI SO ZA-
ZASTAVKALI.

Bloomfield, Ind. — Delaveci v pod-
ruži American Sheet and Tin
Company so ustavili delo
in zahtevajo priznanje or-
ganizacije. V stavki je do 2,000

Kompanija se brani priznati or-
ganizaciji in je podružnica je-
mankova truda.

Vida odpoveduje najbrž posred-

niku, da poizkusí napraviti spo-

zavljena.

LETALEC PADEL NA TLA.

Fort Si Il, Okla. — Roderick R.
Kennedy prostak tretjega letals-
kega skvadrona je padel, iz viso-
čine 200 čevljiev in dobil zelo tež-
ke poškodbe. Letalo je pričelo go-
reti in dobil je tudi opasne ope-
kline.

VOLILNA PREOSNOVA V
KANADI.

Ottawa, Can. — Po viharni de-
bati je zborica sprejela volilno pravilo,

ki vzame volilno pravilo

in izkoristi vodilno volilno pravilo

in iz

PROSVETA

GLASILLO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vražajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada \$8 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.12 za tri mesece.

Naslov za vas, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2857 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$8 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2857 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

Datum v oklepaju n. pr. (Augusta 31-17) poleg vasega imena in naslova pomeni, da vam je a tem dnevu potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

Slabe kemikalije.

Nedolgo tega je bilo čitati vest, da je dobil general Pershing, poveljnik ameriške armade v Franciji, eno tretjino muncije, ki je bila nerabna, ali defektivna. To se pravi, da je bila muncija pokvarjena. Ta vest je povzročila v Washingtonu precej neprijetnih govorov; ugibali, šepetali in namigavali so semintja, a končno je pojasnil vojni tajnik Baker, da vsa sitnost izvirja iz "slabih kemikalij".

Bakerjev izgovor je lahko dober, toda neodpusten. To pomeni, da vlada direktno ni odgovorna, ampak dolžnost vlade je skrbeti, da izdelovalci streliva vporabljam dobre kemikalije in ne slabih. Nehote pride človeku na misel tragedija pobavane govedine v špansko-ameriški vojni l. 1898. Tragedija spada že v zgodovino in zgodovinar je toliko pošten, da jo pripisuje mesarskim kraljem, ki so bili ravno tako patriotični kakor so danes baroni muncije: sveti profit jim je bila prva, živiljenje ameriških vojakov pa deveta briga.

Pobarvana, gnila govedina je zelo žalostna reč. Vojak mora zboleli in umrli neslavne smrti za zastrupljenjem še preden pride na bojišče. Toda "gnila" muncija vsled "slabih kemikalij" je pa še miljonkrat slabša reč. Kako se pač počuti ubogi topničar, ako mu noče eksplodirati izstreljena granata? Ali se ne bo sovražnik smejal takemu delu?

Danes se mnogo govori in piše o "moralični podpori sovražnika". Hlapčoni velikega businessa so že tako nesramni, da proglašajo vsak štrajk in vsako zahtevo delavcev za "an aid and comfort to the enemy". Propaganda miru za vsako ceno je res nerodna reč in pacifist te vrste je zelo odurna prikazen. Ali bodimo pravični in vprašajmo: Kdo je bolj nevaren Ameriki — fanatičen pacifist, ki samo gobežda naokrog po deželi ali profitar, ki posebuje muncijsko tovarno in prodaja vladni ničvredne granate? Kdo, kdo? Do danes še nismo slišali hlapčonskih urednikov, da bi proglašali muncijsko barone za "izdajalce" in "priatelje nemškega kajzera", pač pa jih slišimo dan za dnevom, kako vpljejo, da vlada ne sme ubiti "gosi, ki vali zlata jajca", ali z drugimi besedami, da vlada ne sme prijeti za vrat privatnih profitarjev in jih visoko obdavčiti.

Pacifisti, ki samo govorančijo, niso toliko nevarni kot so kapitalisti, ki delajo strelivo iz ničvrednih kemikalij.

Zopet je treba zapeti staro pesem: Tragedija gnile govedine in ničvrednega streliva se bo ponavljala toliko časa, dokler bo vlada zaupala profitarjem. Nemogoče je izvršiti dobro delo po nizki ceni in zraven narediti velik dobiček. Zakaj vlada sama ne izdeluje streliva? Zakaj ne zaseže tovarn in jih sama obratuje?

Angleška vlada večinoma sama obratuje tovarne za strelivo in zapadno bojišče nam je dokaz, da angleške granate dobro pokajo in pometajo z Nemci. Koliko časa pa mora trajati vojna, preden se bo Amerika kaj naučila?

Za vse večne čase . . .

Kongresnik Cannon iz Illinoisa je star mož, ki bi moral že davno biti v pokolu, a klub temu se pusti voliti v kongres in ljudje ga volijo. Star mož s starimi nazori. Pred nekaj dnevi je Cannon predlagal v poslanski zboru v Washingtonu, da se morajo obresti od bondov, ki ne presegajo \$5000 za večno odpraviti.

Da li ve Cannon, kaj pomeni beseda "večno"?

Ljudje bodo pozabili, da so sploh kdaj bile obresti na svetu — in večnosti še ne bo konec. Naša majhna zemljica bo postala prah s Cannonom vred — in večnosti še ne bo konec.

Pred tritoč leti — in kaj je tritoč let v primeri z večnostjo? — je mogoče neki poglavari divjakov v ameriškem pragozdu, kjer danes stoji Chicago, predlagal na nočnem zboru, da mora biti medvedja krača za vse večne

šase kupna cena za nevesto ... Predlog je bil sprejet in velja še danes kaj ne!!

Ali bo kdo vedel čez tritoč let, da je bil kdaj kakšen Cannon na svetu in da so bili bondi, ki so nosili take in take obresti?

Kajzer je "čist."

Bolj nerodnega človeka ni na svetu kakor je zločinec, ki bi rad povedal, da je nedolžen, dasiravno vsakdo ve, da je zločinec.

Ruski revolucionarji imajo na zatožni klopi bivšega, carjevega ministra Sukomlinova, kateremu iztepoj prah iz njegovih nečednih hlač. Nemški kancelar Michaelis je pa brž iztegnil jezik in povedal tistim, ki ga hočejo poslušati, da obravnava proti Sukomlinovu "dokazuje kajzervo nedolžnost in krivo Rusije v provokaciji vojne."

Kajzer je zelo marljiv v stikanju "dokazov" in mnogo jih bo še "našel", preden mu Nemci dajo zasluzeno breč. Eden teh "dokazov" je, da je bil Viljem na "zabavnem potovanju", ko se je začela vojna. Seveda, seveda! Imenitno potovanje je bilo v njegovem načrtu. Namenil se je bil v "London čez Pariz", toda nesrečna Usoda je zabornila njegov vlak in zdaj potuje za — ruskim carjem. Mogoče ne bo Sv. Helena in ne Tobolsk, toda kraj, kamor ga zaneset Usoda, ni bil na karti, ko se je kajzer Viljem podal na pot pred tremi leti.

DOPISI.

Springfield, Ill. Mesto Springfield, Ill., je rojstno mesto Abrahama Lincolna, nekdajnega predsednika Združenih država in osvoboditelja črncev iz sužnosti. Radi tega bi si marsikateri misli, da mora biti to mesto za vugled vsem drugim mestom glede dejavnosti.

Toda, kdor tako misli, se prokletoto moti. Ravnov tukaj velja načelo kapitalističnih baronov: More, streljajte in uničujte delavske množice! Branite naše kapitalistične interese!

Skupne delavske organizacije mesta Springfield so že etri tedne prej oglašile, da priredejo 9. septembra velik protestni sprevod po mestu vsled štrajka na poulični električni železnici. Mestne in okrajne oblasti se za to naznanihino zmenile do zadnje sobote. V soboto, t. j. en dan pred parado, so mestne in okrajne oblasti prepovedale obhod. Ta prepoved je bila naznanjena v tukajnjih časnikih. Skupne organizacije so tako sklicale sejo, na kateri so razmotrivali gledje prepovedi in prepovedi.

Na čelu tega obhoda je šel zastavonača z ameriško zastavo in za njegovo veliko množico dejavstva vseh strok. Prešli so že kakih deset "blokov", ko se pripeljejo šerifi, častniki narodne straže in policijski načelniki ter ustavijo s samokresi sprevod. Zastavonača je pri hotel klub temu nadaljevali svojo pot in se ni brigal za šerife, kateri so mu zastavili pot.

Vsled tega ga je udaril lajtanta Colonel Newman s samokresom, prestrelil zastavo in ranil dva demonstranta. V par minutah je prišlo na lice mesta stotine državne milice, ki je z nasajenimi bajeleti razgnala množico. Demonstrantje so se zopet zbrali v Reservoir Parku, kjer so nastopili razni govorniki. Končno so skupne delavske organizacije proglašile splošni štrajk. Naredili so tudi resolutejo, kateri so poslali na okrajno oblast.

Drugi dan so počivali vsi premogokopi v bližini, katerih je 17. Premogarjem so se pridružili tudi druge strokovne organizacije, da se bore za ustavne pravice delavcev.

Iz Bloomingtona se je pripeljalo okrog tisoč delavcev, da bi prisostvovali temu protestnemu sprevodu. Ko so okrajne oblasti za to zvedele, so ukazale preprečiti izstop teh delavcev in vlak jih je moral peljati dve milji nazaj v predmestje, kjer so smeli šele izstopiti. Seveda so delavci takoj slutili, kaj vse to pomeni in so še peš v mesto, kjer so se pridružili demonstrantom.

Ravno sedaj se vrši državna razstava ali "State Fair". Štrajk vsluhbencev poulične električne železnice se ravnotako nadaljuje in vozovi letajo večidel prazni po mestu v razvedrilo delavskih organizacij in v velikoj jezi kapitalistov.

Kakor je bilo že poročano, je pripeljalo društvo "Illinois" št. 47 S. N. P. J. veliko društveno veselico na Nelson Farmi. Vdeleži-

sicer 60 dolarjev. Ako eden potem postavi na vsako lotto hišo ni treba plačati takoj cele vaote. Plačuje se lahko na obroke in plača se le takoj sto dolarjev. To je stane vse skupaj štiri hiše in štiri lote, okrog tisoč dolarjev. Kaj mora farmar za to kupiti. Skoro nič.

Cas bi že bil, da bi ljudstvo v onih državah spoznalo vrglo sedanjo kajzervo in narhično vlado. Izrabljajo iz dasti dolgo časa. Kako jih izpozna, ker se pobrali v sestavni sestavu.

Ko so pa farani napravili v cerkev, kupovali nove vole in orgle, jih pa vladu ne znala. Kmeti samo so moralni nakupiti. Toda sedaj je pa v znala.

Ko bi en navaden človek zročil tako krvoprelitje, kakor je nemški kajzer, ne vem kaj postopali z njim. Najbrž bi rabili vse najhujše kazni, ki se amore le kdo izmisliti. Toda se pa godi z nemškim kajzerm, kateri je povzročitelj vsega.

Toda to vsko delo pride plačilo in upam, da bo tudi nemški kajzer prepel zasluzeno čilo. Upam, da se bo tudi nemški kajzer prepel zasluzeno čilo.

Toda to vse eden priesčuna kmalu pride do spoznanja, da tu je delo nismo vse, kakor nekateri pravijo.

Toda to bi že še bilo, ko bi se farmarji med seboj razumeli in se ne prepipali vedno, kakor sem naletel na mojem potovanju.

Obiskal sem precej veliko farmarsko naselbino, toda ti farmarji so bili v največjem sovraštvi. In to največkrat radi samo enega.

Obiskal bi tudi rojaka Franka Germa, toda žal, bil je ravno ističas bolan. Želim mu skorajnjega okrevanja, da bi se zopet sprehabjal po evetočnih poljanah.

Najlepša zahvala vsem rojakom za prijazno postrežbo in naklonjenost kakov John Trebeen, Kovčna in Korečanu.

Pozdrav vsem rojakom po Misuriju in širokem Ameriki.

Steve Fabjan.

Moline, Ill. Delavski položaj postaja vedno bolj nezanesljiv. Draginja postaja vedno večja, plače pa vedno enake. Če se hoče delavec priboriti boljšo plačo, kapitalisti izrabljajo vso sredstva, da preprečijo vsako zboljšanje delavskega položaja. Delati in gatati moramo, da že komaj dihamo, ako hočemo živeti, kako — to pa kapitaliste nič ne briga. Ti se brigajo le za svoj sveti profit, z delavec pa le takrat, kadar ga rabijo oziroma njegovo delavno moč.

Vedno poročajo časopisi, kako se trudijo delavci, da bi zboljšali svoj položaj in si priborili vsaj toliko ugodnosti, da bi lahko živeli človeško življenje, toda kapitalisti izrabljajo vso svojo moč, da porazijo delavce v pravičnem boju. Nobena postava jim ni sveta, kadar se gre za sveti profit. Razni kapitalisti si kujejo milijone in milijone dobička, delavec pa mora stradati, kot pes. Ako kapitalisti zvišajo svojim delavcem za par centov plačo, zavpijejo pravo huranskovo vptje, kot se Izraelci pred Jerihom. Toda, kadar pa spravljajo dobičke, katere so jim naredili delavci, pa molče kot grob. In ako jim vlada stopi nekoliko ne prste, kar se je pokazalo v zadnjem času pri premogovnikih baronov, pa začnejo jekati kot otrok, aki mu odvzame kaščen igračo, in začeli so tožiti, da bodo vsi šli "bankrot."

Zupan je dokazal, da konzumentje dobivajo premogovnički ceni, če imajo občinski je in zupan resno voljo obvariti občane pred visokimi ceni.

EVANSVILLE, Ind. — Župan njamin Bosse je v sobotu od mestno skladilice za premogovnički dokumenti bodo plačevali premogovki po \$3.63 ton.

Občinski rudnik bo še le drenovan ob Novem letu, toda župan njamin premog pri operatorev da bo mesto preskrbljeno s premogom.

Zupan je dokazal, da konzumentje dobivajo premogovnički ceni, če imajo občinski je in zupan resno voljo obvariti občane pred visokimi ceni.

WASHINGTON, D. C. — Vladični radniki so podvili korake, nadzorujejo izvoz premoga v nado.

V Kanado odhajajo velike žigine premoga na račun prehranje severozapadnih držav.

Dr. H. A. Garfield, upravljalca kurjava, je zahteval, da upraviči odbor za izvoz, ne dovoli dalje izvajati premoga v Kanado ni izvoz licenčiran.

12LETEN DEČEK PRED SOČEM RADI UMORA.

Omaha, Neb. — Tukaj pred sodiščem 12letni Concerto, ki radi umora, ki je ubil svojega 14letnega tovarisa Earl Cumminga. Dečka sta se spričala in zaključili prepričljivo.

Oblasti so hoteli dečka poslati pred mlađinsko sodiščem, tudi mati Cirea je odločno zahtevala, da pride pred sodiščem. Občina ugodilje njeni zahtevi.

SREBRO JE DOSEGLO IZDVOJENO VISOKO CENO.

New York, N. Y. — Unicna bra na tukajšnjem trgu za \$98 in pet osmink centov. To je najvišja cena, ki jo je sledno seglo od leta 1893. Unicna cena je bila po 49 centov, ko je pričela plazati cena navzgor. Cena je podvajila v rudniški profit od približno 10%.

PROSVETA

ESTI Z BOJIŠČA.

pozicijo severno od gozda Caurie-

res. Berlin čez London, 16. sept. — Iz Amster-

dam, 17. sept. — Iz Amster-

dam poročajo, da so Nemci zače-

ali obrejati Ostend na belgijs-

ki obrejti. Civilno prebival-

stvo je iz apustilo Roules in dva

obrejati. Selitev prebivalstva se

za zmanjšanje splošnega u-

tega Nemcev iz Flandrije.

Z makedonskega in turškega bo-

jišča ni nič novega.

ARGENTINJA NI ZADOVOLJ- NA Z ODGOVOROM.

(Nadaljevanje s prve strani)

Berlinska "Vossische Zeitung" prinaša vsebino telegramov in pravi jezno, da grof Luxburg zasuži "potopitev brez sledu", kar je priporočal za argentinske la-
dje. Njegov namen je bil dober — glede na list — toda njegov di-
plomatični jezik je vročekrven in ga je treba "spurolo versen-
ku".

Švedska bo reformirala zunanje ministrstvo.

Stockholm, 16. sept. — Švedska vlada se je odločila počistiti svoje zunanje ministrstvo. Do tega sklepa je prišel kabinet po mnogih sejah in konferencah z ameriškimi in ententnimi poslaniki. Os-
kar Ewerloef, prvi tajnik v mi-
nistrstvu za zunanje zadeve je bil
včeraj odslovil in govoril se, da bo moral resignirati tudi zunanjem minister. Ewerloef je nadomestoval ministra v času, ko je Lux-
burg poslal znane telegrame iz Argentinije.

Urugvaj zasegel osem nemških parnikov.

Buenos Aires, 16. sept. — Vlada republike Urugvaj je zasegla osem nemških ladij, ki so bile tamkaj internirane; ladje imajo skupno tonazo 45.000. Moštvo parnika "Bahia" se je uprlo v urugvajskim stražam, ki so stopile na ladjo, toda moral se je kmalu podati. Diplomatični prelom med Nemčijo in Urugvajem je zdaj neizogiben.

Grof Luxburg, odslovjeni nemški poslanik, ne more zapustiti Argentinije do 2. oktobra. Vsled solidarnosti južnoameriških republik, ki so zdaj potegnile z Argentinijo proti Nemčiji, ni mogoče dobiti neutralno ladjo, ki bi vzela poslanika na krov. Luxburg mora torej čakati, kolde ne pride kakšna neutralna ladja iz Evrope.

Prihodnje odkritje bo zadevo švedskega poslanika v Ameriki.

Washington, 16. sept. — Iz zanesljivih virov poročajo, da ima državni department senzacionalen dokument, ki se tiče tukajnjega švedskega poslanika W. A. F. Ekengrena. Dokument bo menjata objavljen vsak čas. Že samo obnašanje Ekengrena zadnje dni vzbuja precej suma. Mož se najraji drži proč od Washingtona in nahaja se nekje na svojem poten-
nem bivališču. Uradniki v šved-
skem poslanstvu pravijo, da Eken-
gren ni bolan, a zakaj ga ni blizu, je tajost. Njegov poslanstvo pa je opravljalo baron Akerhielm.

V uradnih krogih se niso pozabili na "misteriozen kovčeg", ki ga je izročil Ekengren odslovju-
nemu nemškemu poslaniku Bern-
storffu, ko je zadnji odpotoval domov meseca aprila. Angleške ob-
lasti v Halifaxu so pri zaplenilu kovčega in ga poslale v London. Kovček je bil poln listin in zapečaten je bil s švedskim uradnim pečatom. Znano je tudi, da je Ekengren užival veliko zaupanje pri Bernstorffu.

Nemška vlada v smoli.

Amsterdam, 16. sept. — V nemškem ministrstvu za zunanje zadeve vlada prava konfuzija, kar je ameriška vlada razkrila farnozne Luxburgove telegrame. Kajzerjeva cenzura še ni dovolila časopisu, da bi priobčilo vsebino telegramov in listi polagajo svoje komentarje le na špekulacije. Oficijska Nemčija se dobro zaveda, v kakšno blato jo je potlačila Luxburgova afera in računa, da je prelom z Argentinijo mogoč v kratkem času.

Berlin je bil zadovoljen, če bi ostalo samo pri odslovitvi posla-
nika Luxurga, toda prelom in morda vojna z Argentinijo bo hudo bolela. Argentinija je še edina večja država na svetu, kjer Nemčija še drži svojo nogo in kaj

če bi bil Lajnold kristjan, bi

ne bil ustreljen v Fordovem gledališču.

Lineolnov nagovor v Gettys-

burgu je bil plagijat Thomas Jef-

ersonovih spisov.

Kolumb je odkril Ameriko in

Lineoln jo je uničil.

Clement Vallandingham in nje-

zer ne bi rad privačil sovražni-

kom veselja, da bi ga tudi od tam govi "bakreglave" so odvrnili

brenili. Kam gre Argentinija, gredo za njo vse ostale manjše republike v južni Ameriki in pre-
ti Nemčije je ubit, če odpade največja republika v južni Ameriki.

Bolj kot kajzerveva vlada so po v skrbih nemški trgovski in-
teresi. Kakor je slišati, pritisnajo velike nemške trgovske tvrdke na vladu, da naj na vsak način prepreči prelom z Argentinijo, čeprav prosi odpuščenja. V argenti-
nskih lukah je lepo število nemških parnikov, ki so vredni, da Nemčija sprejme argentinsko br-
co s smehljanjem in ugodni zahtevam južnoameriške vlade.

Nemško ljudstvo smatra argen-
tinsko aferto za velikega diplo-
matičnega kozla, katerga pa zvra-
ča na rame bivšega ministra za
zunanje zadeve Zimmermanna, ki
je bil odgovoren tudi za mehiško-
japonsko intrigriranje. Sedanjega
ministra na Zimmermannovem
mestu drža Kuehlmannova bridko
pomilujejo, ker si mora blati prste s kidanjem Zimmermanno-
vega diplomatičnega gnoja.

Ameriške vesti.

VELIK JEZ PRIDOBIV POLJE- DELSTVU 3.000.000 AKROV SVETA.

Sioux Falls, S. D. — Organiza-
cija farmarjev iz Minnesota, Južne
Severne Dakote vstvari velik projekt za namakanje zemljišč, kakršnih je dandanes malo na svetu in ki bo pravi blagoslov za poljedelstvo.

Ob vzniku Velikokamenskega
jezera (Big Stone Lake) zgradi-
ogromen jez, ki bo mejil obe Da-
koti in Minnesota. Reko Whetstone
napielijo v Velikokamensko
jezero, poglobe tudi reko Minne-
soto, da odpravijo poplave v nje-
ni dolini. V projektu je zapo-
den znani distrikt Rdeče reke v
Severni Dakoti.

Večaki pravijo, že bo načrt iz-
veden dobro, tedaj in v dolini Rdeče
reke pridobi 1.500.000 akrov za
poljedelstvo, nadaljnih 1.500.000
akrov pa v dolini reke Minnesota.
Nevarnost poplav, ki je do sedaj
uničila večkrat ves pridelek,

maščevanje vodnega resursa, ki
je do sedaj uničila večkrat ves
pridelek.

Kanalizacija je za farmarje ve-
likega pomena. Reka Whetstone
izvira 1.998 čevljev nad morsko
gladino v Dakotskem gorovju,
ali 1000 čevljev nad Velikokamenskim
jezerom. Kadar zapade debel sneg v gorovju in se prične
hitro tajati, kar se zgodi navadno,
dereje velikih množin vode
v reko Minnesota eno milijo
pod Belikokamenskim jezerom.
Mala reka Minnesota silno na-
raste v Dakotskem gorovju se-
rozapadno od Brownsovega
gorovja in se izliva pol milje od je-
zera Traverse v Velikokamensko
jezero.

Kadar reka prestopi brezove,
odnaša rodovitno zemljo in uni-
čuje sedež na polju.

DR. VON KAPPE SE JE SPRA- VIL NAD LINCOLNOM.

Vincennes, Ill. — 73letni zdravnik dr. von Kappe, katerega oče je bil svoječasno urednik lista "Cincinnati Enquirer," je izdal letak pod naslovom "Deseto po-
glavje, ali zgodovina Wabashove doline." V tem letaku napada kovček in ga poslale v London. Kovček je bil poln listin in zapečaten je bil s švedskim uradnim pečatom. Znano je tudi, da je Ekengren užival veliko zaupanje pri Bernstorffu.

Nemška vlada v smoli.

Amsterdam, 16. sept. — V nemškem ministrstvu za zunanje zadeve vlada prava konfuzija, kar je ameriška vlada razkrila farnozne Luxburgove telegrame.

Kajizerjeva cenzura še ni dovolila časopisu, da bi priobčilo vsebino telegramov in listi polagajo svoje komentarje le na špekulacije. Oficijska Nemčija se dobro zaveda, v kakšno blato jo je potlačila Luxburgova afera in računa, da je prelom z Argentinijo mogoč v kratkem času.

Berlin je bil zadovoljen, če bi ostalo samo pri odslovitvi posla-
nika Luxurga, toda prelom in morda vojna z Argentinijo bo hudo bolela. Argentinija je še edina večja država na svetu, kjer Nemčija še drži svojo nogo in kaj

če bi bil Lajnold kristjan, bi

ne bil ustreljen v Fordovem gledališču.

Lineolnov nagovor v Gettys-

burgu je bil plagijat Thomas Jef-

ersonovih spisov.

Kolumb je odkril Ameriko in

Lineoln jo je uničil.

Clement Vallandingham in nje-

zer ne bi rad privačil sovražni-

kom veselja, da bi ga tudi od tam govi "bakreglave" so odvrnili

Lineolna, da ni Združenih držav pogreznih v najhujši militarizem, kar kršnega zgodovina ne pozna."

Tako nadaljuje "učeni" zdravnik z blatom in nektere psovke so tako umazane, da jih ne moremo tiskati.

Kdo je dr. von Kappe? "Učeni" zdravnik se rad pobaha, da je bil osebno predstavljen pokojni britski kraljevi Viktoriji. Besedica "von" in njegova bahavost, da je bil že na kraljevskem dvo-
ru, dokažujeta, da je človek, ki se jezi, da svet napreduje in ima vedno manj spoštovanja do ljudi, ki trdijo da se po njih žihaj-
di, ki trdijo da se po njih žihaj-
di pretaka modra kri.

Tak nizek prenepetnež ne more oblatiti takega značaja, kot je bil Abraham Lincoln.

DETE SO NAŠLI UMORJENO; MATI JE IZGINILA.

Chicago, Ill. — 18 mesecev sta-
ro Georgina Cadek so našli umor-
jeno na njenem domu, ki se nahaja na štev. 1847 S. Laflinove uli-
ce.

Ana Cadek, njeni mati, je iz-
gnila in policija ne more razvo-
ljati tragedije. Mati se je ravno-
kar vrnila iz okrajne bolnišnice in
je boje se, da se ji je zméšalo in
je izvršila samomor. Po policijskem
poročilu so jo prepeljali v
okrajno bolnišnico pred štirinaj-
stimi dnevi, ker je hotela izvršiti
samomor.

Očeta so našli spečega v bližini
sobi, ko so odkrili umor.

Umor je odkrila Ana Cadek, se-
stra Georgine, ko se je vrnila iz
šole. Ko je prišla v sobo, da našla
dete ležati na kupu posteljne
oprave in razbito glavo. Dete je
bilo ubito, ko je spalo.

Mala Ana je kričale hitela na
telefon in s krikom opozorila sosed-
e, da se je zgodilo nekaj straš-
nega.

NOVE OBTOŽBE NA PRAM FARMARJEM.

Chicago, Ill. — Živilskemu u-
pravitelju Herbert Hooverju so
došle obtožbe, da nekateri farmarji
nočejo prodati pšenice vla-
di, ker so prežeti od pronemške
propagande.

Farmarji pravijo, da se lahko
izmoglavje farmarja spamejuje,

ki si domisla, da lahko na svoj
način ustavi vojno, ker ne ve, da
ina vrla pravico zapleniti njego-
vo žito in ma plačati začelo ceno,

ki je določena od vlade. A to so
posamezni farmarji, ki nimajo
najmanjšega vpliva na splošen
položaj. Kakor ena lastovka ne
prinese spomladni, ravnotak tudi
posamezen farmar ne more vpli-
vati na splošen položaj. Farmarji,
ki so organizirani, hočejo od-
praviti, posredovalce pri kupljiju,
da dobi visoko ceno za pšenico. To
je njih cilj. In če se takim farmarjem
ocita, da so pronemški, v
čigavi službi so potem oderuhi in
špekulantje, ki ne sejejo, žanje-
jo in orjejo, imajo pa kljub temu
velik profit od farmarjevega pridel-
ka, ker oderuje farmarja z niz-
ko ceno, konzumente pa z visoko-
ko.

Če je kdo v službi pronemške
propagande, potem so profitari in
oderuhi, ki sejejo z njih rav-
nanjem nezadovoljnost med ljud-
stvom.

**PET NEMŠKIH ČASNIKARJEV
PRIDE PRED POROTO.**

Philadelphia, Pa. — Pet časni-
karjev nemškega dnevnika "Phi-
ladelphian Tagblatt," ki so bili
avetirani pri hči preiskavi, pri-
de pred porotnike. Obtoženi so,

da so priobčevali članke, ki po-
magajo sovražniku do uspeha.
Vsak je pod \$10,000 poročta.

Obtoženi so: Peter Schafer,
predsednik "Tagblatt," Paul
Vogel, blagajnik; Louis Werner,
glavni urednik; dr. Martin Dar-
kov, upravni urednik; Herman
Lenke, upravitelj.

RAD BI IZVEDEL

kje se nahaja Andrej Božič, doma
iz Hodederščice pri Logatecu na
Notranjskem. Slišal sem, da je

bil nekje v Alabami, a pravega
naslova pa že dolgo ne vem od
njega, da bi mu pisal. In sedaj sem
izvedel, da se je preselil v

Columbia, Ohio. Ulijedno prosim
cenjenje rojake, da kdo ve za njegovo

naslov. — M. T. [red.].

Sept. 17, 18, 19.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila
1904.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

